

4. Корнієнко М. В. Роль органів внутрішніх справ України в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки : монографія. Дніпропетровськ : Україна, 2001. 430 с.

5. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : навч. посіб. / за заг. ред. Є. М. Моїсеєва ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ : КНТ, 2008. 263 с.

6. Негодченко О. В. Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ України : монографія. Дніпропетровськ : Поліграфіст, 2002. 416 с.

Одержано 15.11.2019

УДК 355.1(477)«1917/1918»

Євгенія Сергіївна ЛОГВИНЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри

конституційного і міжнародного права факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОГЛЯДИ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НА МІСЦЕ ТА РОЛЬ АРМІЇ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ

У новітній історії України відбулося чимало подій, які радикально змінювали життя її народу. Це – перша світова війна, революційні події 1917–1921 років, становлення тоталітарного режиму та голодомор 1932–1933 років, непростий передвоєнний період, друга світова війна, поновлення радянської влади і русифікація, криза радянської системи та розпад СРСР і, як наслідок, проголошення держави Україна. Вже зі здобуттям незалежності перед Українською державою постали нові випробування – анексія Російською Федерацією Криму, подальша її агресія на сході країни та утворення маріонеткових проросійських псевдореспублік «ДНР-ЛНР». Через неоголошену війну Росії проти України постала реальна загроза існуванню національної держави. Отож, її захист зі зброєю в руках від зазіхань так званого «руського миру» – невідкладне, першочергове завдання влади та суспільства в цілому.

Нині дуже важливо усвідомлювати необхідність розбудови боездатної сучасної армії, яка може захистити нашу країну, відстояти її незалежність. Зневажливе ставлення до армії, її потреб може мати трагічні наслідки для суспільства та держави. Показовою є історія державотворення України 1917–1921 рр. Відсутність боездатних, збройних сил стало однією із основних причин, що призвела до зникнення з політичної мапи світу таких національних

держав як Українська Народна Республіка, Українська Держава, Західноукраїнська Народна Республіка, окупації основного масиву українських земель радянською Росією та подальшого тривалого періоду знищення самобутності української нації, вкорінення «малоросійства» у свідомість українця, приниження його гідності, придушення будь-яких проявів самостійно творити своє життя, мати свою державу.

Уроки історії повчальні. Вони свідчать, що доля держави багато в чому визначається здатністю лідерів нації приймати правильні, своєчасні рішення і, зокрема, в справі формування та розбудови армії, визначення її пріоритетних завдань. Так, наприклад, М. С. Грушевський – голова Центральної Ради був переконаний, що «постійна армія» має будуватись за територіальним принципом, оскільки вона є «інститутом переходовим, тимчасовим». З розвитком демократії «без трудностей кожної хвили можна перейти від армійської до міліційної системи», оскільки «нормальною формою охорони для держави демократичної являється народна міліція», – вважав він [1, с. 49; 2, с. 174]. Чому пріоритет надавався народній міліції, а не регулярному постійному війську впливало із політичних переконань та ідеологічних поглядів відомого політика. Так, М. С. Грушевський, як і соціалістична більшість Центральної Ради, вважав, що кінцевою метою світового устрою має бути федерація [3, с. 41]. «Ми мріємо про федерацію світову. – писав керманіч УЦР. – Всеукраїнська Федерація для нас не є чимось особливо цінним. Разом із усіма соціалістами світу ми хочемо федерації всесвітньої» [4, с. 89]. Виходячи з того, що метою світового устрою має бути всесвітня федерація, а армія, на переконання М. С. Грушевського, як рудимент старої монархічної держави, є тимчасовим утворенням. Вона потрібна лише на час встановлення демократії в країні, після чого її має замінити «всенародна міліція», яка мала виконувати функцію «охорони держави» [1, с. 49; 2, с. 174]. Звичайно, таке розуміння ролі й місця армії призвело до того, що на практиці М. С. Грушевський організацією війська по суті не займався, а надавав перевагу іншим не менш важливим питанням: організацією органів виконавчої влади, законотворчій праці, партійним справам тощо. У його щільному графіку знаходився час навіть для наукової роботи. Безперечно, що становлення молодій держави в умовах революційних потрясінь та зовнішньої агресії неможливе без створення власних боездатних збройних сил, які виконують захисну функцію і є гарантією безпеки будь-якої країни.

З утворенням Центральної Ради її лідери мали реальну можливість розпочати формування власних збройних сил, проте нею не

скористалися. Ігнорування потреб військових, а інколи й побоювання їх призвели до трагічних наслідків. Відсутність боєздатної армії призвела до неспроможності радівців захистити Українську Народну Республіку від наступу військ Раднаркому Росії, що прискорило падіння самої Центральної Ради в результаті державного перевороту підготовленого німецьким командуванням разом з П. Скоропадським [5, с. 46].

Отже, ставлення М. С. Грушевського до армії, розуміння її місця і ролі у становленні демократичної держави заслуговують на особливу увагу, оскільки є повчальними для сучасних українських політиків, які повинні чітко усвідомлювати необхідність розбудови боєздатних збройних сил здатних захистити незалежність і відстояти територіальну цілісність нашої держави, стати гарантом її самостійного розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. Грушевський М. С. На порозі Нової України: гадки і мрії. Київ : Наук. думка, 1991. 128 с.
2. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. Київ : Знання, 1991. 240 с.
3. Логвиненко И. А. Политическая деятельность Украинской Центральной Рады. Глобино : Полиграфсервис, 2000. 96 с.
4. Грушевський М. С. Україна окремішна. *Дзвін*. 1991. № 4. С. 86–90.
5. Логвиненко І. А. Проблеми формування національної армії в УНР (березень 1917 – квітень 1918 рр.). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3 (74). С. 43–49.

Одержано 14.11.2019

УДК 351.86

Павло Павлович МАХОРТОВ,

*ад'юнкт Національного університету
цивільного захисту України (м. Харків)*

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Основними механізмами державного управління системою цивільного захисту є, на наш погляд, механізми сертифікації, експертизи, державного нагляду та контролю на відповідність вимогам у сфері цивільного захисту. Крім того, до них також відносяться механізми страхування, економічні та управлінські регулятори.

Механізмом, за допомогою якого здійснюються систематичні спостереження та контроль за об'єктами, процесами і системами